

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—
Poštno-čekovni rač. 10.503.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Porast in nevarnost nemškega nacionalizma.

V nedeljo, 24. aprila, so bile volitve v Nemčiji, in sicer v deželne zbornice v Prusiji, na Bavarskem in v nekaterih manjših deželah. V Avstriji pa so se vršile volitve občinskih odborov. Volitve, ki se vršijo v kakšni državi, zanimajo ne samo sosedne države, marveč vso svetovno javnost. V vseh demokratičnih državah odločuje in vodi notranjo in zunanjo politiko ljudstvo po svojih izvoljenih zastopnikih. Stranke, ki so jim volilci poverili zaupanje, vzamejo v svoje roke vlado in upravo države in dežel. Stranke določajo smernice, po katerih se vodi državna in deželna politika, pa tudi zunanja politika. To je razlog, radi česar se je evropska javnost toliko zanimala za volitve v Nemčiji zadnjo nedeljo v aprilu.

Obeležje je tem volitvam dala velika zmaga narodnih socialistov, ki se po svojem voditelju Hitlerju imenujejo hitlerjevci. To so nemški fašisti, ki so jim za vzor italijanski fašisti pod vodstvom Mussolinija. Hitler kaj rad posnema vrhovnega voditelja italijanskega fašizma ter vneto stremi za uspehi, ki jih je dosegel Mussolini. Ni pa nemški narodni socializem zgolj posnetek italijanskega vzorca, marveč je tvorba, prirojena po nemških razmerah in potrebah. Duh, ki prešinja to strankarsko tvorbo, je duh nemškega prusaštva, ki proslavlja nemško narodnost kot prvo na svetu, ki jo naravnost obožuje ter hoče druge narode, zlasti slovanske podvreči nemški narodnosti, kakor se sredstva podrejajo namenu.

Zunajepolitična nevarnost nemškega narodnega socializma je iz navedenega razloga jasna. Prešinjena z duhom prusko-nemške narodne nestrpnosti, zagriženosti in osvajalnosti zahteva Hitlerjeva stranka, naj se Nemčija oprsti plačevanja vseh vojnih odškodnin, naj se revidira verzajska mirovna pogodba in druge mirovne pogodbe, naj se sploh odpravi vse, kar je Nemčijo doslej obteževalo kot nasledek izgubljene svetovne vojne. V programu nemškega narodnega socializma je tudi združitev vseh Nemcev, prebivajočih na nemški zemlji, torej združitev Avstrije z Nemčijo.

Ni treba nobene pojasnilne besede o tem, kaj pomenjajo za mir v Evropi in na svetu, te in slične zahteve hitlerjevcev. Ko je Herriot, voditelj leveice v francoskem parlamentu, doznal za veliko zmago hitlerjevcev pri volitvah v pruski deželni zbor, je izjavil, da se ne

bo več obotavljal glasovati za vse potrebščine francoske vojske. Ljubše mi je, tako je rekel Herriot, ki je prav umerjen francoski nacionalist, da se nemški naval na Francijo razbije ob železobetonskih utrdbah na francoski meji, kakor pa ob truplih sinov francoskega naroda. Iz tega se tudi vidi, da je uspeh hitlerjevcev v Nemčiji prav slabo uplival na delo mednarodne razorožitvene konference v Ženevi.

Značilen pojav v razvoju političnega življenja v Avstriji je dejstvo, da je tudi v Avstriji poraslo hitlerjevstvo, kar je pokazal njegov uspeh pri občinskih volitvah zadnjo nedeljo aprila. Hitlerjeve vrste se torej širijo ne samo v Nemčiji, marveč tudi v Avstriji, s čimer je mednarodna nevarnost nar. socializma povečana. Liberalne stranke izginjajo kakor v Nemčiji, tako tudi v Avstriji in pripravljajo se trojna politična grupacija: 1. krščanska ljudska stranka (v Nemčiji centrum, v Avstriji krščanski socialci), 2. marksistična stranka (socialni demokrati, komunisti), 3. nemška narodno-socialistična stranka. Kar pa še zdaj vpliva na evropsko politično javnost kot uteha, je resnica, izražena v znanem pregovoru: »Drevesa ne zrastejo do nebes.« Tudi narodno-socialistična drevesa ne bodo zrastle do nebes. Ko bodo hitlerjevci vzeli krmilo vlade in uprave v svoje roke, bodo morali svoje politično vpitje spremeniti v artikulirane zloge večalimanj pametne politične govornice.

Kot naslednika umrlega dunajskega kardinala Piffra naznanjajo graškega škofa dr. Pavlikowski.

Koroški Slovenci in volitve.

Vsak pojav narodne zavednosti koroških Slovencev napolni ostale Slovence z zadovoljstvom in radostjo. Prilika za izpoved narodne zavednosti in zvestobe so zlasti volitve v politična zastopstva. Zadnjo nedeljo v aprilu so bile volitve v Avstriji, volitve v občinske zastope. Udeležili so se jih tudi Slovenci. Niso vsi volili tako, kakor bi jim nalagala narodna dolžnost. Med njimi je dosti nemškutarstva, kakor ga je bilo od nekdaj. Je pa, in to ugotavljamo z odkritim in radostnim priznanjem, veliko narodne zavednosti in zveste vdanosti slovenski narodnosti. In tisti, ki se zavedajo, da jih je rodila slovenska mati in da so po božji volji ter tudi morajo ostati Slovenci, so šli volit ter so glasovali za slovenske kandidate. Po uradnih podatkih je bilo oddanih 7127 glasov, s katerimi so Slovenci pridobili 225 mandatov, leta 1928 pa je bilo oddanih 9260 glasov in pridobljenih 239 mandatov. Razlika torej znaša nad 2000 glasov.

Da izvršujejo nemški nacionalci ob volitvah pritisk in strahovanje, nam je znano iz lastne skušnje v nekdanji državi, v kateri smo živeli. Vsako sredstvo je bilo dobro, samo da so se slovenski glasovi zmanjšali, nemški, odnosno nemškutarski pa povečali. Isto se je godilo sedaj na Koroškem. S tem so Nemci pokazali, da se med svetovno vojno niso nič spremenili, marveč so napram Slovanom ostali to, kar so bili prej. Na Koroškem so se o priliki teh občinskih volitev razveljavljale slovenske kandidatne liste, kjerkoli je bilo mogoče. V Rožku so Slovenci zbrali več podpisov, nego je po zakonu bilo potrebno, med njimi pa je bil en podpis, ki ni bil lastnoročen, marveč izvršen od drugega z vednostjo volilca, ki sam ni mogel podpisati. To je dalo volilni oblasti v Beljaku povod, da je kandidatno listo zavrnila. Neka druga lista, ki je imela isto napako, pa je bila potrjena, seveda ker je bila nemška. Takšna je pravica na Koroškem.

Volilna oblast v Celovcu je bila popolnoma pod komando Heimatschutza. V slovenskih krajih so ti nemški in nemškutarski elementi vlagali kandidatne liste, ki niso imele potrebnih podpisov, pa dovolj formalnih napak. Potrjene so bile vse, slovenske pa odklonjene. Tako sta bili potrjeni takšni listi, in sicer socialno-demokratska lista in lista Landbunda v slovenski občini Sele in skupna nemška lista v Bil-

čovsu. Navedli bi lahko več sličnih slučajev, omejiti pa se hočemo samo na navedene kot primere. Zanimivo je tudi dejstvo, da so socialni demokrati, ki se radi ponašajo s svojo internacionalnostjo (mednarodnostjo), bili ravno tako zagrizeni in strupeni nasprotniki Slovencev kakor nemški nacionalci meščanskih strank. V strahovanju slovenskih volilcev so, sli socialni demokrati roko v roki s Heimatschutzom in Landbundom. Kljub vsem mahinacijam in vsemu strahovanju so se Slovenci, ki se zavedajo svoje narodnosti, dobro držali. V nekaterih občinah so sicer izgubili nekaj mandatov, pa so jih pridobili v drugih.

Te koroške volitve so nam zopet dale priliko, da se mi Slovenci iznova zavedamo, v kakšnem položaju živijo naši bratje na Koroškem v Avstriji. Koroško nemštvo vseh strank dela z vsemi sredstvi na to, da bi se koroški Slovenci čimprej ponemčili ter izginili v žrelu germanizacije. Ne privoščijo jim nobenih slovenskih šol, ubijajo slovensko kulturno življenje, zatirajo gospodarski napredek Slovencev, trgajo zemljo iz slovenskih rok ter jo prenašajo v roke nemških protestantskih priseljencev iz Nemčije. Vsak pojav in dokaz slovenskega narodnega življenja, zlasti o priliki volitev zatirajo in ovirajo z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago. Tako se godi našim bratom na Koroškem. Kako pa se godi Nemcem v naši državi? Nemci, ki živijo v Sloveniji ali drugod v Jugoslaviji, ne slišijo radi, ako se jih opozarja na to, kako postopajo Nemci s koroškimi Slovenci. Mi pa smo postali tako popustljivi, da smo v zadnjem času pozabili ter vedno bolj pozabljamo na upravičeno in potrebno vzporednost med Nemci v naši državi in med Slovenci na Koroškem. Česar Nemci nočejo dati Slovincem na Koroškem, s kakšno pravico to zahtevajo od nas v naši državi?

IZ RAZNIH DRŽAV

»Koroški Slovenci« je v svoji številki dne 27. aprila o volitvah na Koroškem objavil pod naslovom »Trdni kakor skala« članek, v katerem ugotavlja sledeče: Slovenci so v 15 občinah pridobili okoli 20 odborniških mest več kot pri občinskih volitvah leta 1928. V ostalih občinah so ohranili isto število odbornikov ali malenkostno nazadovali. Slovenska stranka šteje danes okoli 200 glasov več kot pri deželnozborskih volitvah leta 1930. Svoj zanimiv članek tako-le zaključuje: »Koroški Slovenci! Dan občinskih volitev je bil za nas nad vse časten dan! Naša politična sila je izza zadnjih volitev ojačena za celih novih 200 mož in žena! Vrsta naših občinskih odbornikov je narastla za novih devet gospodarjev! To je najlepši dokaz našega zdravega političnega življenja in naše narodne rasti. Medtem, ko se drugod redčijo vrste in ko gledamo med nami zadnje življenjske znake nam najmanj naklonjene nemške stranke, raste najboljši del našega ko-

PRI BOLEČINAH,

povzročeni v sled prehlajenja, posebno pri bolečinah v hrbtu in pri trganju, je blagodejno drgnjenje s starim domačim sredstvom in kozmetikom, Fellerjevim Elsaffluidom. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 vojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez daljših stroškov pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 311, Savska banovina.

roškega slovenskega naroda v sili in številu. V tej rasti se nam vrača naš narodni ponos in naša neutešljiva želja, da si priborimo kljub vsej neprijaznosti nemškega soseda nekoč vse naše narodne pravice.

Volitve na Francoskem. V nedeljo, dne 1. maja so se vršile na Francoskem volitve. Volili so 615 poslancev. Leta 1928 jih je bilo 612. Letos so bila ustanovljena tri nova volilna okrožja. Francija šteje 42 milijonov prebivalcev in med temi sta dva milijona tujcev. Izmed 40 milijonov Francozov je le dobra tretjina volilcev, ker ženske nimajo volilne pravice. Za 615 mandatov se je borilo 3617 kandidatov.

Mir med Japonci in Kitajci. Po večtedenskih pogajanjih je bilo doseženo pred Šangajem med japonskimi in kitajskimi zastopniki premirje, katerega so podpisali razen Japoncev ter Kitajcev tudi zastopniki velesil. Premirje določa: 1. da se sovražnosti popolnoma prekinijo; 2. da kitajske čete ostanejo na svojih postojankah; 3. da se Japonci umaknejo na položaje, ki so jih imeli pred 18. januarjem; 4. da se imenuje mešana komisija, ki bo nadzorovala umik Japoncev; 5. da se vse to izvrši, počenši z dnem, ko se sporazum podpiše. Sporazum je bil javljen Društvu narodov v Zenevi.

Napeto razmerje med Rusi in Japonci. Japonci doslej še niso zasedli severne Mandžurije, ki leži med vzhodno-kitajsko železniško progo in reko Amur. Po tem ozemlju se podijo vstaške čete s svojimi generali in bi radi Rusi spravili ta del pod svoj upliv. Nastop vstaških čet hočejo Japonci izrabiti v to, da bodo zasedli tudi ta del Mandžurije. Ako se bodo upali Japonci tako daleč, bi postala vzhodno kitajska železnica, katero sta doslej upravljali Rusija in Kitajska skupno, last Japoncev. Za ta slučaj je predvidena vojna med starima nasprotnikoma Rusi in Japonci. Priprave na oborožen obračun se vršijo na ruski in japonski strani.

Ročna granata preprečila podpis mirovne pogodbe. Dne 29. aprila so proslavljale japonske čete v Šangaju rojstni dan mikada (cesarja) z veliko paradom. Med proslavo je pognal Korejanec Jin Hokico na slavnostno tribuno ročno granato. Učinek eksplozije je bil nepričakovano grozovit. Japonskemu poslaniku je raztrgala granata prsi, generalu Ujedi treh, generalu Širozavi obe nogi, admiralu Namuro je zadel drobec smrtno nevarno nad očesom. 25 letnega atentatorja in sedem pomagačev so prijeli. Napad se je zgodil tik pred podpisom mirovne pogodbe med Kitajsko in Japonsko. Japonci so prekinili umik čet iz Šangaja in bogznaj kaj bo še nastalo iz tolikanj neprevidnega napada, za katerega delajo Japonci odgovorne Kitajce in Ruse.

PO KATOLISKEM SVETU

Kriva prisega. Na Italijanskem v mestu Cassinu, ki leži med Rimom in Napoljem, je nedavno umrl nek mož. V njegovi zapuščini so našli zadolžnico, v kateri neka gospa — Signora Domenica — potrjuje, da je umrlemu dolžna 1000 lir. Ko je vdova po umrlemu možu zahtevala, naj ji Signora Domenica vrne vsoto, ki jo dolguje, je gospa izjavila, da je ta dolg umrlemu izplačala, ko je še živela. Vdova je tožila na sodišču. Signora Domenica pa je na sodnji prisegla, da je vsoto, ki jo je bila dolžna, že vrnila. Nato jo je sodišče oprostilo, vdova je izgubila pravdo. Po starem ljudskem običaju pa je vdova zahtevala, da mora Signora Domenica svojo prisego ponoviti pred razpelom javno v cerkvi. Signora Domenica se je dolgo branila. Ker pa je ljudstvo odločno zahtevalo, da se mora ta stari ljudski običaj izvršiti tudi v tem slučaju, se je gospa Domenica naposled udala. Ljudstvo je bilo zbrano v cerkvi. Nek duhovnik je opravil tiho molitev. Nato stopi Signora Domenica pred razpelo ter reče: »Prisegam, da sem umrlemu signoru Joriu pred njegovo smrtjo svoj dolg vrnila.« V tem hipu pade trnjeva krona z glave Zveličarjeve, roka Gospodova pa zdrkne na prisegajočo gospo. Signora Domenica pade onesveščena na tla. Ko so jo odnesli iz cerkve, je prišla k sebi. Orožnikom je priznala, da je krivo prisegla. Sedaj se bo morala pred sodiščem zagovarjati ne samo radi nevrnjenega dolga, marveč tudi radi krive prisega.

Zakoni in število otrok v Nemčiji. Iz statistike — navedbe števil — se vidi, da v Nemčiji dnevno raste število zakonov z dvema, enim in nobenim otrokom. O naraščanju v zakonih na Nemškem so objavljene te številke: Zakoni brez otrok 40% — torej nekaj manj kot polovica — zakoni z enim otrokom 13%, z dvema otrokoma 20%, z več otroki 15%. To so povprečne številke za celo Nemčijo. Po velikih mestih so te številke še hujske. Zalostna slika gospodarskih in moralnih razmer. Nekdaj so Nemci očitali Francozom, da izumirajo. Sedaj morejo Francozi očitati Nemcem, da so na isti poti, na kateri prav naglo napredujejo.

Brezboštvo v Rusiji. Po poročilu ruskih listov je zveza brezbožnikov v Rusiji 1. januarja 1926 imela 87.000 članov. Ti so sedaj narasli v milijone. Že same mladine, ki je organizirana v zvezi brezbožnikov, sta baje dva milijona. Glasilo zveze »Brezbožnik« izhaja dvakrat na mesec v 375.000 iztisov. Organizacija brezbožnikov gre vzporedno z gospodarsko petletko. V drugi petletki upajo brezbožniki število svojih članov potrojiti, število naročnikov lista pa četvoriti. Zveza je tudi ustanovila napačne brezbožniške čete. Državna oblast podpira to agitacijo. Državna tiskarna izdaja knjige v 48 jezikih in liste v 15 jezikih, ki služijo agitaciji brezbožnikov v Rusiji in na svetu. Tako drvi boljševiška Rusija v brezboštvo in v prepad.